

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z wniosku J.G.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 maja 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 29 listopada 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje radcy prawnemu R. R. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o obowiązującą stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 29 listopada 2017 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego J.G. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. z dnia 5 kwietnia 2017 r., oddalającego odwołanie od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 13 września 2016 r., którą odmówiono przyznania ubezpieczonemu prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy.

Ubezpieczony J.G. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 listopada 2017 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 21 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, a także naruszenie przepisów postępowania, to jest: art. 233 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność tego środka zaskarżenia. Jego zdaniem, zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego, to jest art. 21 ust. 1 i 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, albowiem skarżący spełnia warunki do uzyskania prawa do renty rolniczej, gdyż wskutek pracy w gospodarstwie rolnym i naruszenia sprawności organizmu utracił całkowicie zdolność do wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym. Stwierdzone u niego schorzenia, takie jak przewlekłe okołostawowe zapalenie barku, zmiany zwyrodnieniowo-dyskopatyczne kręgosłupa C i L-S, zwyrodnienie wielostawowe, zespół ciasnoty podbarkowej, palpacyjna bolesność powierzchni tylnobocznej prawego stawu łokciowego bez ograniczenia ruchomości stawu, obecność zmian przeciążeniowo-zapalnych przyczepów bliższych mięśni prostowników nadgarstka i palców ręki prawej z wtórnym naderwaniem przyczepu kostnego powodują zaś, że istnieją podstawy do rozpoznania przewlekłego zapalenia nadkłykcia bocznego kości ramiennej prawej o etiologii zawodowej, a zatem ze względu na stan zdrowia nie jest on w stanie osobiście wykonywać pracy w gospodarstwie rolnym.

W ocenie skarżącego, za potrzebą przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania przemawia również to, że zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania, tj. art. 233 k.p.c., art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c., ponieważ Sąd drugiej instancji pominął istotne dowody zgłoszone przez skarżącego w postępowaniu apelacyjnym, mianowicie orzeczenie lekarskie nr [...] /2017 z dnia 1 czerwca 2017 r. o rozpoznaniu choroby zawodowej, w którym stwierdzono palpacyjną bolesność powierzchni tylnobocznej prawego stawu łokciowego bez ograniczenia ruchomości stawu, obecność zmian przeciążeniowo-zapalnych przyczepów bliższych mięśni prostowników nadgarstka i palców ręki prawej z

wtórny naderwaniem przyczepu kostnego. Specjalista z zakresu medycyny pracy stwierdziła, że istnieją podstawy do rozpoznania przewlekłego zapalenia nadkłykcia bocznego kości ramiennej prawej o etiologii zawodowej. Kolejnym dowodem była decyzja nr 2.2017 z dnia 27 czerwca 2017 r. o stwierdzeniu choroby zawodowej, w której u skarżącego stwierdzono przewlekłe zapalenie nadkłykcia bocznego kości ramiennej prawej o etiologii zawodowej. Potrzeba załączenia tych dowodów wynika natomiast później w postępowaniu apelacyjnym, albowiem Sąd Okręgowy w Ł. nie dopuścił dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu medycyny pracy na okoliczność zdolności skarżącego do pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Należy także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Zawarta w tym wniosku argumentacja pod pozorem wytknięcia kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa materialnego w istocie stanowi bowiem próbę podważenia przeprowadzonej przez Sąd drugiej instancji oceny materiału dowodowego oraz dokonanych na tej podstawie ustaleń faktycznych, z których Sąd ten wyprowadził wniosek, że skarżący nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy w gospodarstwie rolnym. Dodatkowo świadczy o tym

zresztą powołanie w podstawach zaskarżenia art. 233 k.p.c., który bez wątpienia dotyczy właśnie ustaleń faktycznych i formułuje zasadę swobodnej oceny dowodów. Sąd Najwyższy podkreśla w związku z tym, że powoływanie się na błąd w przeprowadzonej ocenie dowodów i dokonanych na tej podstawie ustaleniach faktycznych nie może być podstawą skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.), ponieważ ustalenia te są wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd *meriti*. Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi będącymi podstawą zaskarżonego orzeczenia, co oznacza, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznej ocenie i tak musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu powołanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły właściwą podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku.

Co do sugerowanego przez skarżącego niesłusznego pominięcia przez Sąd Apelacyjny dokumentów zawierających ocenę stanu zdrowia skarżącego w 2017 r., należy z kolei przypomnieć, że postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych ma charakter kontrolny, służy badaniu prawidłowości decyzji organu rentowego i nie może polegać na zastępowaniu tego organu w wydawaniu decyzji ustalających spełnienie przesłanek prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym, kontrolnym, weryfikującym ustalenia dokonane przez organ rentowy (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 9 maja 2007 r., I UZP 1/07, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 323). Z tego powodu sąd – co do zasady – nie może we własnym zakresie ustalać prawa do świadczenia, a ujawniona w trakcie postępowania sądowego zmiana stanu zdrowia ubezpieczonego jako przesłanka niezdolności do pracy warunkująca prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy nie może prowadzić do uznania kontrolowanej decyzji za wadliwą i do jej zmiany (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2005 r., I UK 382/04, LEX nr 276245 oraz z dnia 19 kwietnia 2017 r., II UK 172/16, LEX nr 2310114). W postępowaniu odwoławczym od decyzji odmawiającej prawa do świadczenia sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43 oraz z 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, LEX nr

272581). Dlatego też postępowanie dowodowe przed sądem w sprawie o świadczenie uzależnione od niezdolności ubezpieczonego do pracy powinno zmierzać do ustalenia, czy w dacie orzekania przez organ rentowy po stronie ubezpieczonego występowały w tym zakresie wszystkie przesłanki warunkujące przyznanie świadczenia. Sąd nie ma natomiast obowiązku przeprowadzenia dowodów w celu ustalenia niezdolności do pracy, która miała powstać po wydaniu zaskarżonej odwołaniem decyzji odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 273). Biegli sądowi, przeprowadzający na zlecenie sądu badanie stanu zdrowia ubezpieczonego, nie zastępują lekarza orzecznika ani komisji lekarskiej organu rentowego. Jedynie zgodnie z posiadaną przez nich wiedzą specjalistyczną poddają merytorycznej ocenie trafność wydanego orzeczenia o zdolności do pracy lub jej braku. W sprawie o stwierdzenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy możliwe jest wprowadzenie uchylenia decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy temu organowi do ponownego rozpoznania, jednak tylko wtedy, gdy zmiana w stanie zdrowia ubezpieczonego, wpływająca na stwierdzenie jego niezdolności do pracy, nastąpiła do chwili zamknięcia rozprawy przed sądem pierwszej instancji (art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.). Wypada jednakże zauważyć, że sąd drugiej instancji nie jest uprawniony do skorzystania z rozwiązania przewidzianego w art. 477¹⁴ § 4 k.p.c., gdyż przepis ten ma zastosowanie wyłącznie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym. Nowe okoliczności, dotyczące stanu zdrowia, które ujawnią się po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji, upoważniają więc jedynie osobę ubiegającą się o świadczenie rentowe do złożenia w organie rentowym nowego wniosku o rentę (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 grudnia 2014 r., II UK 96/14, LEX nr 1642878 oraz z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149). Istotą obowiązującego wzorca postępowania jest bowiem wyeliminowanie sytuacji, w których ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności dotyczące stanu jego zdrowia, a które nie były znane lekarzom organu rentowego ani organowi rentowemu w dacie wydania decyzji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199; z dnia 4 lipca 2007 r., II UK 280/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 260; z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 240; z dnia 11 maja

2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553; z dnia 5 czerwca 2013 r., III UK 147/12, LEX nr 1619190). Sąd Apelacyjny wyjaśnił zresztą tę kwestię, trafnie odwołując się do poglądu prawnego wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., I UK 207/16 (LEX nr 2312494).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego też, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 4 ust. 3 w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, orzekł jak w sentencji swojego postanowienia.